

OEROL

Schipbreuk en slagzij in de tijd

Schepen, of het nu zeil-, vracht- of cruiseschepen zijn, eindigen ooit op de bodem van de zee of als roest. „Je kunt het ijzer beter smeden voor 't schroot is.”

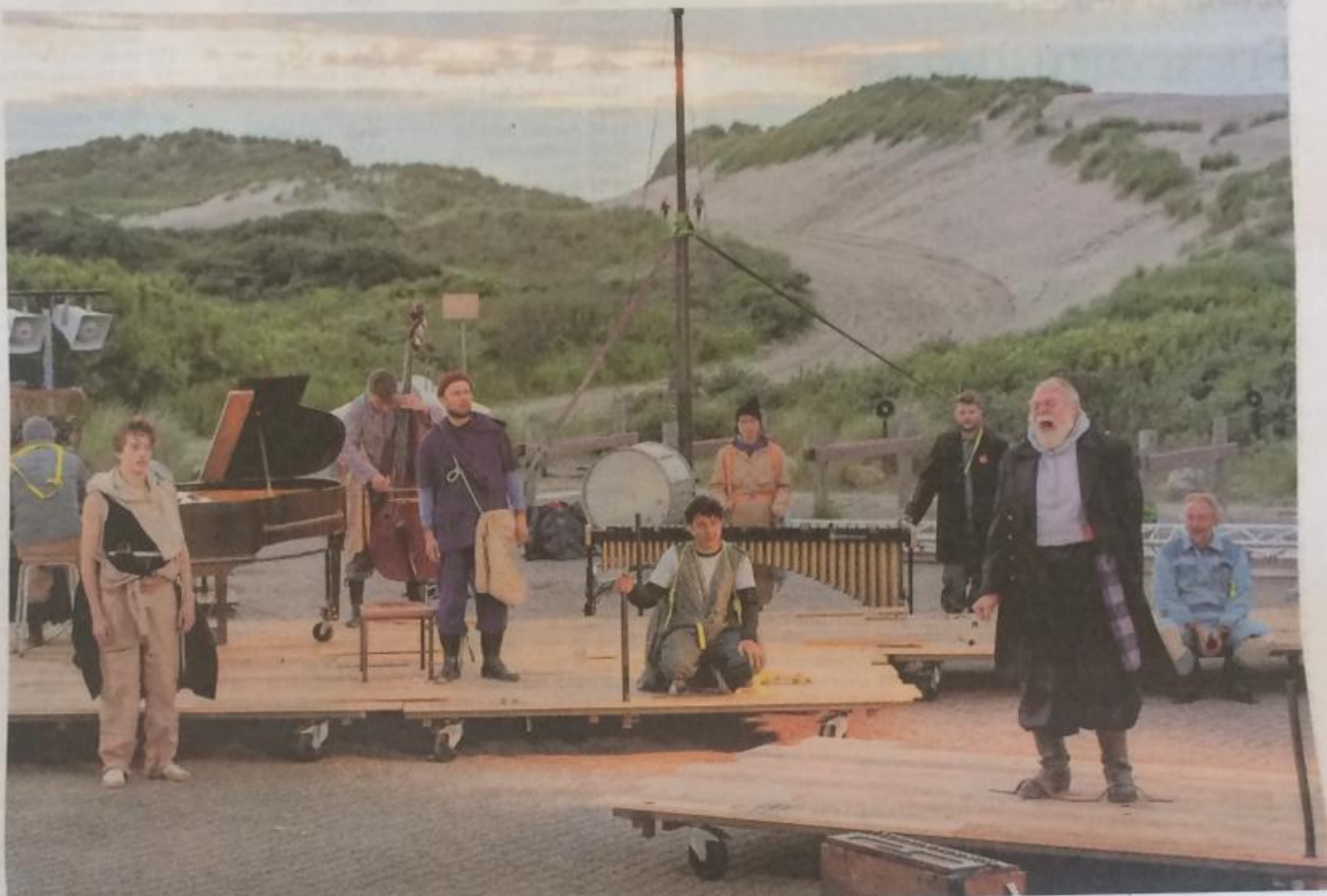
GITTE BRUGMAN

Op een eilander festival passen verhalen over schepen en zeelieden. Zoals in de grote Oerolvoorstellingen *Lost Tango* van Via Berlin/Ragazze Quartet en *Wij, de verdrinkenen* van Walpurgis/BOT/Kloppend Hert.

De *Esperanza* is een cruiseschip op sterven na dood. Snerpnd klinkt uit de contrabas het gekraak van een traag bewegende deur. Druppelend water duidt op een lek, de bandoneon duwt wind door roestige gaten. De leden van het Ragazze Quartet, aangevuld met het tangotrio van Carel Kraayenhof (Papa Tango) geven perfect de lugubere geluiden weer van vergane glorie.

Ooit vierde de modern-klassieke tango nuevo van Astor Piazzolla hoogtij aan boord. Maar na een beoerte bewaart Papa Tango hier alleen nog zijn kleine universum met dochter Clara, haar blinde zusje Blanca dat niet praat, en enkele personeelsleden. Dan – met de frisse wind van de tango rupturo van Julián Peralta – keert wereldse zus Anna terug naar huis en zij heeft een koper voor het schip. „Dit is je kans”, houdt ze haar prachtig zingende zus Clara (Meral Polat) voor. De kans op een doorbraak. „Je moet het ijzer smeden voor het schroot is.”

Van de elf mensen op het podium – een vuilwitte gangboord met dito stoelen en een trap – spreken alleen Anna (Dagmar Slagmolen) en Clara. De anderen communiceren met hun instrumenten; Blanca (Rosa Arnold) met haar viool, Kraayenhof met zijn bandoneon. Daarmee imiteren ze bovendien akelig levendig de geluiden van een leeg schip dat rakelings

Een scène uit *Wij, de verdrinkenen*. FOTO NICHON GLERUM

langs de rotsen vaart. Aan dansers Jarek Kruczek en Maarten Krielen zie je hoe de golven het schip soms optillen en weer neersmiten.

Actrice Slagmolen en violiste Arnold richtten Via Berlin op in 2008. In hun vernieuwende vorm van muziektheater zijn muziek en tekst even belangrijk, spelers en musici variëren met de inhoud van elk stuk. Het Ragazze Quartet vormt op de *Esperanza* een septet met het tangotrio van Kraayenhof, de gebruikelijke samenstelling voor tango.

Het gezelschap heeft een heel eigen manier gevonden om (klassieke) muziek te integreren in zijn voorstellingen, maar is zeker niet de enige groep die dit doet. Walpurgis, BOT en Kloppend Hert hebben het boek *Wij, de verdrinkenen* van de Deense schrijver Carsten Jensen als

uitgangspunt genomen. Een roman over Marstal, ooit een belangrijke Deense zeehaven, vermaard om haar schepen en zeevaarders. Mythes en verhalen van ruwe reders, zeelieden, rampen en oorlog buitelen zowel in de roman als op toneel over elkaar heen.

De levens van een rijke scheepsbouwer (Sam Bogaerts), een weduwe (Ana Naqe) en haar zoon Knut Erik (Matthias van de Brul) lopen als een rode draad door de stroom van scènes. De reder stuurt zijn grote zeilschepen de zee op, ook in storm en slechte staat, tot stoom en kolen hem en zijn imperium verdringen. Als hij in de modder bij de stad verdrinkt laat hij zijn vloot na aan de weduwe, die de schepen aan de ketting legt en haar zoon verbiedt uit te varen. Maar die laat zich niet binden

‘Mannenstemmen vermengen zich met het gekrijs van meeuwen’

aan de wal, hij is een zeeman.

Vlakbij het Noordzeestrand klinken in de avond de felle slagen van hamers op metaal, van stampende voeten op het houten dek, van ratelende kettingen en draaiende lieren. Mannenstemmen vermengen zich met het gekrijs van de meeuwen en ruisen van de zee.

BOT – bekend om zijn fysieke muziektheater en zelfgemaakte instrumenten – laat zich bepaald niet ontbetuigd. Een enkele keer klinkt de

doordringende stem van countertenor Pieter de Praetere als een klaagzang voor gesneuvelde matrozen. De Albanees-Belgische sopraan Ana Naqe weet woede, angst en verdriet van achterblijvende vrouwen en moeders met verve te verklanken. En dan is daar opeens die clown, die mee moet aan boord. Hij mist drie ledematen, maar omarmt nog steeds het leven.

Wij, de verdrinkenen brengt muziek uit alle windstreken, die stampet en wringt. De houten dekken zijn de ene keer de kade, een eenzaam schip in nood en dan weer oorlogsbodems in konvooi. *Lost Tango* beperkt zich tot de *Esperanza* en de tango, maar die wordt passend en poëtisch verwoord: „De tango is een schipbreuk in de tijd / een droevige gedachte waarop je dansen kunt.”

Sytze Pruikasma leert hoe hij een ijsbeer moet schieten

GITTE BRUGMAN

TERSCHELLING Een paar dagen was hij op Terschelling, maar hij kon niet op Oerol blijven. Vandaag vliegt Sytze Pruikasma naar Groenland en daar leert hij schieten.

Nee, Sytze Pruikasma gaat geen vogels schieten. Hij gaat met bioloog Tom Versluijs op expeditie naar het noorden van Groenland om onderzoek te doen naar de drieteenstrandloper. „We sille nésten sykje, fûgels ringje en insekten fange.”

Net als de kanoet, die door Theunis Piersma uitvoerig is onderzocht,

evolueert de drieteenstrandloper mogelijk ook naar een steeds kleinere versie van zichzelf. „Troch klimaatferoaring kinne de kanoeten (Mients) de opwaarming fan de toendra net byhâlde. De insektepyk op 'e toendra is al foarby sa gau't se út de aaien komme en dan ha de piken net genôch te fretten. Se groeie min en geane dan mei lytsere snafels nei hun oerwinteringsgebiet yn West-Afrika en komme dêr yn 'e problemen om't se net mear by de skulpen kinne. De oerlibbing fan kanoeten wurdt sa hieltyd lytser.”

Behalve wadvogels komen er in de regio ook ijsberen voor. En die

‘Der binne ek muskusossen, dy't mooglik noch gefaarliker binne’

kunnen gevaarlijk zijn. Vandaar dat als voorwaarde voor een reisgezelschap geldt dat de leden zo'n dier moet kunnen schieten in geval van nood. „Dat giet mei sokke kûgels”, zegt Pruikasma, en spreidt zijn duim en wijsvinger zeker 10 centimeter. Als slagerszoon was hij wel bekend

met een schietmasker, maar dit is andere koek. Hij moet er een ochtend voor op les, daarna mag hij op pad. „It is net allinnich foar ijsbearen, dy't yn dizze tiid ticht by it Zackenberg Research Station komme kinne. Der binne ek muskusossen, dy't mooglik noch gefaarliker binne. Mar salang't it stasjon dêr is, is der gelokkich net in ijsbear sketten.”

De reis vraagt het nodige van de groep. „Wy kuierje sa'n 20 kilometer deis, tusken acht oere moarns en acht oere jûns.” Dat klinkt als een niet al te zware inspanning. „Mar it is toendra, dus sompige boalem.”

Gelukkig voelt hij zich fris. Het

sabbatical waar hij en partner Nynke Laverman voor kozen na het drukke LF2018 doet hem goed. Oerol was even een uitstapje. Via Berlin vroeg hem in februari een dag of wat mee te denken over *Lost Tango*. „Dat is famylje, dêr hear ik by.” Pruikasma is al bijna tien jaar als muzikaal dramaturg en componist betrokken bij het gezelschap, dat in 2009 op Oerol debuteerde met *Een mond vol zand*.

Al werden de twee dagen bijna een week, hij is nog steeds „net wurch”. Dat zou na Groenland wel eens anders kunnen zijn. „Mar ik hoopje dat it wat opsmyt foar in nije produksje. Wy sille it sjen.”